

Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem – En vidensafdækning

Hovedresultater

Hovedresultater

Anbringelse på børne- og ungehjem er en af de mest indgribende indsatser i det sociale arbejde og iværksættes, når et barns eller en ungs trivsel, udvikling eller sikkerhed ikke kan sikres i den biologiske familie. Formålet med anbringelsen er både at beskytte barnet mod yderligere omsorgssvigt og samtidig skabe rammer, der understøtter trivsel, udvikling og deltagelse i samfundet.

Tidligere forskning viser, at kvaliteten af anbringelsen har stor betydning for børn og unges livschancer, herunder mulighederne for stabile skole- og uddannelsesforløb samt en god overgang til voksenlivet. Omvendt er mangelfulde eller ustabile anbringelser forbundet med øget risiko for psykiske vanskeligheder, marginalisering og gentagne sociale indsatser senere i livet.

Gentagne undersøgelser, tilsynssager og offentlig debat har i flere tilfælde påvist betydelige mangler i anbringelsespraksis, herunder utilstrækkelig omsorg, mangelfuld faglighed og begrænset inddragelse af børn, unge og forældre. Kritik fra bl.a. Rigsrevisionen og Ankestyrelsen har bidraget til debat om, at anbringelse ikke automatisk er en garanti for beskyttelse og trivsel. Kritikken har udgjort en del af afsættet for den politiske reformdagsorden Børnene Først, som bl.a. har fokus på at styrke kvaliteten i anbringelser.

Selvom det politisk er en klar ambition, at kvalitet i anbringelser skal sikres og styrkes, mangler der systematisk viden om, hvad kvalitet i anbringelser konkret er, og hvordan den kan vurderes og udvikles. På den baggrund har VIVE iværksat undersøgelsen 'Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem'.

Undersøgelsen har til formål at samle og systematisere eksisterende viden om, hvad

der kendetegner kvalitet på børne- og ungehjem, herunder hvilke tilgange, metoder og datakilder der kan anvendes til at vurdere og udvikle kvaliteten. Undersøgelsen anlægger et litteraturbaseret, børnecentreret perspektiv med fokus på, hvad der understøtter barnets bedste, og søger at etablere et fælles vidensgrundlag, der kan bidrage til det videre arbejde med at styrke kvaliteten på børne- og ungehjem og dermed børn og unges vilkår under en anbringelse.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen består af tre dele:

- En afdækning af kvalitetsmodeller
- En litteraturkortlægning
- En datakortlægning

Undersøgelsen måler således ikke den aktuelle kvalitet på danske børne- og ungehjem og undersøger heller ikke kausale sammenhænge mellem bestemte kvalitetsforhold og børn og unges udvikling. Den sammenfatter og systematiserer derimod eksisterende viden og identificerer relevante datakilder og perspektiver, som kan danne afsæt for det videre arbejde med at vurdere og udvikle kvaliteten på området.

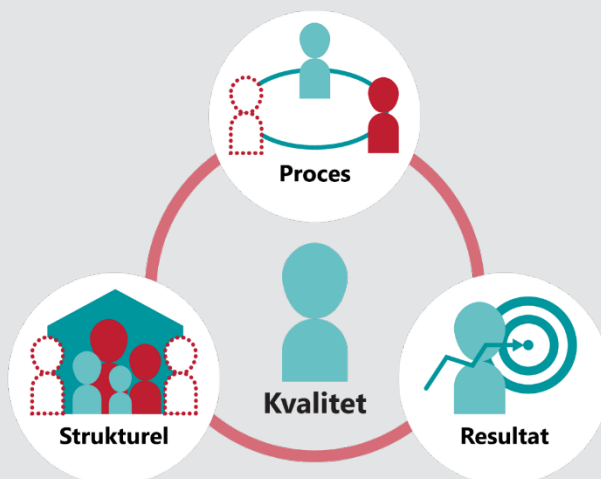
Som grundlag for udviklingen af en vidensbaseret forståelsesramme for kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem er der i regi af undersøgelsen gennemført en vidensafdækning i tre dele, nærmere bestemt i form af henholdsvis en afdækning af kvalitetsmodeller, en litteraturkortlægning og en datakortlægning. I det følgende skitseres hovedfundene for hver af undersøgelsens tre dele samt hovedfundene i den samlede konklusion.

Ingen af de gennemgåede modeller kan stå alene

Afdækningen af tilgange til at vurdere kvalitet viser, at kvalitet er et værdibaseret begreb, der afhænger af, hvad der tillægges værdi. Hvad der tillægges værdi afhænger igen af konteksten og af, om der anlægges henholdsvis et fagprofessionelt, et samfundsmæssigt eller et individuelt (modtager)perspektiv.

Afdækningen viser, at en tredeling mellem struktur-, proces- og resultat kvalitet udgør en anvendelig ramme for at forstå og vurdere kvalitet på børne- og ungehjem. *Struktur* kvalitet handler fx om normeringer, kompetencer og fysiske rammer. *Proces* kvalitet handler om den konkrete faglige og relationelle praksis i mødet mellem personale og børn og unge. *Resultat* kvalitet handler om indsatsens betydning for børnene og de unges trivsel, udvikling og livsmuligheder.

Tredeling mellem strukturel, proces- og resultat kvalitet

Strukturel kvalitet

Temaer:

- Fysiske rammer
- Beboersammensætning og -udskiftning
- Medarbejdernes formelle kompetencer
- Personalets normering og udskiftning.

Proceskvalitet

Temaer:

- Pædagogiske tilgange
- Relationer mellem personale og børn og unge
- Relationer mellem børn og unge på hjemmene
- Relationer og deltagelse uden for hjemmene.

Resultatkvalitet

Temaer:

- Udviklings- og livsforløbsrelaterede resultater
- Hverdags- og oplevelsesrelaterede resultater.

Kilde: VIVE.

Selvom kvalitetsbegrebet er normativt og kontekstafhængigt, viser afdækningen af internationale kvalitetsmodeller, at der er relativt bred konsensus om, hvad der udgør god kvalitet på børne- og ungehjem. Afdækningen viser dog samtidig, at de hidtidige modeller i en international kontekst er kendetegnet ved en relativt begrænset udbredelse og anvendelse, hvilket formentlig skyldes en mangelfuld inddragelse af børnene og de unges perspektiv, manglende anvendelighed i praksis og en mangel på metodiske test af, hvorvidt de rent faktisk måler kvalitet.

De samme kritikpunkter kan i vid udstrækning også rettes mod de tidligere og nuværende danske kvalitetsmodeller. Afdækningen af danske kvalitetsmodeller viser således, at der for nuværende i en dansk kontekst ikke findes en egentlig kvalitets-

model, der kan anvendes til kvalitetsvurdering af og kvalitetsudvikling på børne- og ungehjem.

Afdækningen af erfaringerne med internationale og nationale kvalitetsmodeller viser, at arbejdet med at vurdere og udvikle kvalitet på børne- og ungehjem i Danmark med fordel kan sigte mod:

- At inddrage data fra forskellige perspektiver – herunder særligt børnene og de unge selv
- At belyse alle tre dimensioner af kvalitet – struktur-, proces- og resultat-kvalitet
- At tage afsæt i forskning med kvalificering i praksis
- At sikre balance mellem en nuanceret og robust måling af kvalitet og en anvendelighed i praksis.

Betydningen af forskellige kvalitetsforhold er ikke altid entydig

Litteraturkortlægningen identificerer og syntetiserer eksisterende forskningsviden om, hvad der kendetegner kvalitet på børne- og ungehjem. Litteraturkortlægningen etablerer således et vidensbaseret overblik over og forståelse af forskellige forhold med betydning for kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. I relation til hver af de tre kvalitetsdimensioner viser kortlægningen følgende:

Når det gælder de *strukturelle* forhold, peger litteraturen forholdsvis konsistent på, at tilstrækkelig normering, stabilitet i personale og børne- og ungegruppen samt små, overskuelige enheder er generelt positivt relateret til god kvalitet, mens stor udskiftning samt store og heterogent sammensatte enheder omvendt er negativt forbundet med kvalitet.

Andre *strukturelle* forhold er mere kontekstafhængige og kan have både positiv og negativ betydning. Egne værelser og privatliv kan på den ene side understøtte en følelse af tryghed og sikkerhed, men kan på den anden side også føre til en følelse af isolation og forladthed. Her betinges de strukturelle forholds betydning for kvalitet af børnene og de unges konkrete behov og af den pædagogiske praksis.

Når det gælder den *processuelle* kvalitet, viser kortlægningen, at den i høj grad er relationel og situeret og formes i den daglige interaktion på børne- og ungehjemmene. Kortlægningen viser, at det er vigtigt, at de voksne opleves at have professionel

dømmekraft og agerer forudsigeligt, støttende, inddragende, omsorgsfuldt, respektfuldt, anerkendende og autentisk. Men det er forskelligt, hvor nær en relation børnene og de unge hver især har brug for. Kortlægningen peger samtidig på, at støtte til at bevare relationer til familie, venner og øvrige netværk samt deltagelse i aktiviteter uden for børne- og ungehjemmet er centrale elementer i et godt anbringelsesforløb. På samme måde viser kortlægningen, at regler og rutiner på den ene side skal være konsistente og forudsigelige for at skabe tryghed. På den anden side giver fleksibilitet i regler mulighed for reel inddragelse og sikrer, at de opleves meningsfulde.

Resultat kvalitet er den mindst belyste kvalitetsdimension, og der mangler generelt viden om sammenhængen mellem kvalitet i anbringelse og børnene og de unges langsigtede udvikling og livsforløb.

Samlet peger litteraturkortlægningen på, at den eksisterende viden giver et solidt udgangspunkt for at forstå kvalitet på børne- og ungehjem, men også at der fortsat er væsentlige mangler i viden. Særligt er der behov for mere systematisk forskning i samspillet mellem strukturelle og processuelle forhold i forskellige kontekster og betydningen heraf for resultater for børnene og de unge over tid.

Der ligger et uudnyttet potentiale i eksisterende data

Med datakortlægningen er der etableret et overblik over eksisterende kvantitative datakilder på anbringelsesområdet, som kan belyse kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem. Datakortlægningen viser, at der allerede findes både spørgeskema- og registerdata, som kan anvendes til at undersøge kvalitet på børne- og ungehjem – særligt de strukturelle forhold. Samtidig peger kortlægningen på et betydeligt, men endnu kun delvist udnyttet datapotentiale i forhold til at udvikle og afprøve kvantitative indikatorer for kvalitet. Registerdata rummer et betydeligt analysepotentiale for at belyse strukturelle forhold og koble disse til børn og unges forløb, mens datagrundlaget for mere processuelle og relationelle forhold er mere begrænset. Det er imidlertid ikke undersøgt, om de identificerede variable har tilstrækkelig validitet og reliabilitet til at fungere som indikatorer for kvalitet.

Kortlægningen viser samlet set, at eksisterende data kan bidrage til en mere systematisk og vidensunderstøttet kvalitetsudvikling, men at data ikke kan stå alene i vurderingen af kvalitet på børne- og ungehjem.

Konklusion

Samlet set viser undersøgelsen, at kvalitet i anbringelser på børne- og ungehjem er et komplekst, relationelt og flerdimensionelt fænomen, som ikke kan reduceres til enkelte indikatorer eller standardiserede kvalitetsmål. Kvalitet opstår i samspillet mellem de strukturelle rammer, den faglige og pædagogiske praksis samt de resultater, indsatsen skaber for børnene og de unge. Samtidig understreges betydningen af et børnenecentreret perspektiv, hvor kvalitet vurderes ud fra, i hvilken grad anbringelsen understøtter barnets bedste i form af trivsel, tryghed, stabile relationer, inddragelse, udvikling og fremtidige livschancer.

Undersøgelsen peger på, at solide strukturelle rammer – såsom stabile og kompetente medarbejdere, organisatorisk kontinuitet og tilstrækkelige ressourcer – er et vigtigt fundament for kvalitet, men at kvalitet i høj grad skabes gennem det daglige relationsarbejde og den professionelle dømmekraft i mødet med det enkelte barn eller den enkelte unge. Kvalitet afhænger således af fagligt begrundede og situationsafhængige vurderinger, hvilket understreger betydningen af professionel dømmekraft og refleksion.

Undersøgelsen viser også, at børn og unges egne perspektiver fortsat er utilstrækkeligt repræsenteret i både forskning og eksisterende data, selvom deres erfaringer er centrale for at forstå kvalitet i praksis. Samtidig peger datakortlægningen på, at der allerede eksisterer et betydeligt, men underudnyttet, datagrundlag, som kan bidrage til en mere systematisk forståelse af sammenhængen mellem kvalitet, trivsel og udviklingsresultater.

Perspektivering til det videre arbejde

Undersøgelsen peger på, at der eksisterer et betydeligt teoretisk, empirisk og data-mæssigt grundlag for at udvikle en mere systematisk forståelse af kvalitet på børne- og ungehjem i Danmark. Fremadrettet er det derfor oplagt at anvende de eksisterende datakilder til at undersøge sammenhænge mellem strukturel og processuel kvalitet samt resultater relateret til børn og unges trivsel og udvikling. Dette vil kunne bidrage til at styrke den empiriske forståelse af, hvilke generelle forhold der understøtter kvalitet, og dermed kunne kvalificere arbejdet med kvalitetsudvikling. Samtidig vil vidensfundamentet kunne styrkes betydeligt gennem systematisk vidensudvikling i praksis på børne- og ungehjem samt gennem udviklingen af en fælles konceptualisering af kvalitetsdimensioner på tværs af børne- og ungehjem.

Hovedresultater: Kvalitet i anbringelse på børne- og ungehjem – En vidensafdækning
VIVE/2026
HR_303181